

همزمان با تلاش اروپا برای اسنپک تحریم‌های ایران، حامیان برجام بازگشت مجادلات سیاسی را رقم زدند

اسنپ‌بک دعواهای جناحی

مکانیسم ماشه را «غربی» ها فعال کرده‌اند؛ چنانچه همه تحریم‌های مختلف پیش‌بین را «غربی»‌ها بر سر مردم ایران آوار کردند. این تأکید بر فاعل بودن غربی‌ها را گویا باید به شکلی مداوم برای برخی فعالان سیاسی و رسانه‌ای تکرار کرد تا تأثیر بار را به‌جای گرفتن به سمت یکدیگر به سوی همان دشمنان غربی بگیرند، نه آنکه از اسنپ‌بک یا همان «بازگشت خودکار» تحریم‌ها، محملی جدید برای بازگشت خودکار دعواهای جناحی بسازند. به گزارش «فرهیختگان»، مکانیسم ماشه با اقدام سه دولت اروپایی، در سراسییبی فعال شدن افتاده و ایران مهلتی سی روزه دارد تا به قول مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا راه حلی دیپلماتیک بیابد. در حالی که خود برجام قرار بود راه‌حلی دیپلماتیک باشد که ایران را از تحریم‌ها رها کند، اما اتفاقات آن طور که اهالی برجام توصیف کردند و انتظارات از برجام را بالا بردند، رقم نخورد. مکانیسم ماشه بند ۳۷ برجام است که در همان زمان امضای برجام، دلیل مخالفت برخی کارشناسان با این توافق نامه‌بود. با این حال در آن زمان ظرفیت و همکارانش توجهیانی بسرای موضوع آوردند، در حدی که محمدجواد ظریف، حتی نامیدن عین عبارت‌های «مکانیسم ماشه» و «اسنپ‌بک» در متن برجام را هم به عنوان نکته‌ای مهم در دفاع از موضوع ذکر می‌کرد!

دو نتیجه اشتباه

اکنون مفهوم همان عبارتی که به قول ظریف در برجام نبود، توسط اعضای اروپایی برجام عملی شده است و متولیان برجام هدف انتقاد فعالان مجازی و رسانه‌ای قرار گرفته‌اند، اما حامیان برجام به‌جای پذیرش مسئولیت و اذعان به مواضع و تحلیل‌های اشتباه خود یا حداقل به‌جای سکوت، شروع به فرافکنی و انداختن مسئولیت بر دوش دولت‌های پیش از خود کرده‌اند. آن‌ها معتقدند که تحریم‌های مورد بحث در بند ۳۷ برجام، در دوره دولت محمود احمدی‌نژاد تصویب شده و لذا مقصر آن را احمدی‌نژاد و دولت او و مسئول تیم مذاکرات در آن زمان یعنی سعید جلیلی می‌دانند. این موضع‌گیری که به شکلی تیمی از سسوی برخی اکانت‌های مجازی دنبال می‌شود، دو نتیجه را می‌تواند به موازات یکدیگر، اما یکی ناگزیر و ناخودآگاه و دیگری خودآگاه و با تصمیم قبلی در پی داشته باشد: اولین نتیجه که ناخودآگاه رخ می‌دهد آنکه باعث غفلت از دشمن اصلی می‌شود. اینکه تحریم‌ها در زمان مسئولیت چه کسانی در ایران رخ داده، چندان اهمیتی ندارد. چنانچه وقتی

به کشور تجاوز نظامی می‌شود، اهمیتی ندارد که چه کسی رئیس‌جمهور است و بدیهی است در هر حال مقصر دشمن تحریم‌کننده یا متجاوز است. وقتی درگیر این پینگ‌پنگ داخلی می‌شویم، یعنی سیبل محکومیت را از دشمن خارجی برداشسته و به داخل آورده‌ایم. یعنی مقصر ظلمی را که به ایران می‌شود، نه دشمن غربی، بلکه خود ایران می‌دانیم. طبیعی است که وقتی حامیان برجام اینگونه کار را پیش می‌برند، نتیجه‌اش هم می‌شود لزوم تغییر ایران و ضرورت تغییر پارادایم در ایران و در کل، و موجب ایجاد تغییر از سوی ایران. در حالی که تغییر را باید آن سویی که ظالم است، رقم بزند، نه سویی که مظلوم واقع شده است.

دومین مورد که به نظر می‌رسد کاملاً خودآگاه دنبال می‌شود، رقم زدن

مکانیسم ماشه؛ ابداع برجام و نقش مستقیم ظریف

اشکان بیکار

فصل رسانه

در ماه‌های اخیر و با نزدیک شدن به زمان فعال شدن مکانیسم ماشه، تلاش جریان حامی جواد ظریف و دولت حسن روحانی برای نسبت دادن مسئولیت مکانیسم ماشه و اسنپ‌بک به دولت‌های پیشین، افزایش یافته است. روشن است که چنین اقدامی برای فرار از مسئولیت از سوی آن‌ها صورت می‌گیرد. اما بررسی دقیق تاریخچه تحریم‌ها و متن برجام نشان می‌دهد که این ادعا فاقد هرگونه پشتوانه مستند است.

□ □ □ □

قبل از برجام (دولت احمدی‌نژاد):

تحریم‌ها از قبل تصویب شده بودند، اما برای هر اقدام جدید یا بازگشت تحریم‌ها، شورای امنیت باید جلسه می‌گذاشت و رأی‌گیری می‌شد. بازگشت تحریم‌ها خودکار نبود و ایران می‌توانست با لابی دیپلماتیک و همکاری با اعضا، جلوی اجرای سریع آن‌ها را بگیرد.

بعد از برجام (دولت روحانی و تیم ظریف):

مکانیسم ماشه/اسنپ‌بک اضافه شد؛ یعنی هر عضو (مثلاً آمریکا

یک فرافکنی برنامه‌ریزی شده برای فرار از بار مسئولیت برجام و انداختن مسئولیت مکانیسم ماشه بر دوش دیگرانی است که از قضا رقبای انتخاباتی و سیاسی متولیان برجام بوده‌اند. یعنی یک تیر و دو نشان؛ حامیان برجام خود و چهره‌های مقدس ششده برای خود همچون ظریف را تیر نه کرده و همزمان رقبای سیاسی را گوشه رنگ می‌برند و متهم می‌کنند.

یادآوری؛ آیا قرار نبود تحریم‌ها کامل لغو شود؟

بر فرض پذیرش قصور دولت قبل از برجام که باعث اعمال تحریم‌ها علیه ایران شده، آیا این دولتمردان دولت حسن روحانی نبودند که برای نشان دادن موفقیت برجام، از لغویکباره تحریم‌ها در روز اجرای توافقه‌ما، به مردم وعده و وعید دادند؟ برجام، از لغویکباره تحریم‌ها در روز اجرای توافقه‌ما، به مردم وعده و وعید دادند؟

یا اروپایی‌ها) می‌تواند اعلام کند ایران به تعهدات خود عمل نکرده و تحریم‌ها خودکار و بدون رأی‌گیری دوباره باز می‌گردند. حتی اگر ایران شکایت داشته باشد یا بخواهد لابی کند، هیچ سازوکار دموکراتیکی برای جلوگیری از بازگشت سریع تحریم‌ها وجود ندارد.

نتیجه: حتی اگر تحریم‌ها قبل از برجام هم بودند، این مکانیسم جدید فشار بسیار شدیدتری ایجاد کرده و اختراع برجام و امضای شخص ظریف است.

این گزاره نشان می‌دهد که مسئولیت طراحی و امضای مکانیسم

ماشه و اسنپ‌بک مستقیماً با تیم مذاکره‌کننده و شخص ظریف

بوده و هیچ ارتباطی با دوره احمدی‌نژاد یا اقدامات جلیلی ندارد.

با وجود این واقعیت‌ها، برخی از پروژه‌گیرهای رسانه‌ای تلاش

می‌کنند تا مسئولیت این ابداع را بر گردن دولت‌های پیشین بیندازند،

امری که هم از نظر تاریخی و هم از نظر مستندات قابل اثبات نیست.

نکته پایانی آنکه تبیین دقیق و مستند این واقعیت، نه تنها اهمیت

تاریخ‌نگاری صحیح در عرصه سیاست خارجی را نشان می‌دهد،

بلکسه به مخاطبان امکان می‌دهد که تمایز بین تحریم‌های موجود

پیش از برجام و سازوکار خودکار بازگشت تحریم‌ها پس از برجام

را درک کنند.

رأی مجمع‌عمومی است. اگر یکی از اعضای دائمی شورای امنیت با نامزد دبیرکل مخالف باشد، می‌تواند با وتو از توصیه او به مجمع عمومی جلوگیری کند، بنابراین اگر گروهی از قدرت‌های بزرگ از جمله یکی از اعضای دائم با گروسی مخالف باشند، می‌توانند جلوی او را بگیرند، اما این وتو در شورای امنیت است، نه در مجمع عمومی. از سوی دیگر دو دوره اخیر توسط اروپایی‌ها (بان کی‌مون کره‌ای قبل از آن آسیایی بود) پر شده و آمریکای لاتین از زمان خاویر پرز د کویار (۱۹۸۲-۱۹۹۱) منتظر است. این عامل، شانس او را بیشتر می‌کند. گروسی در مصاحبه با فاینشال تایمز گفت: «من آدم آرامی هستم. روی کاری که می‌توانم انجام دهم متمرکز می‌کنم. کار من خودش تبلیغ من است.» او که خود نتوانسته از بحران‌های هسته‌ای اوکراین محافظت کند و زمینه‌ساز حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران شد، سازمان ملل را ناتوان از حل بحران‌ها توصیف کرد و خواستار بازسازی آن شد. گروسی با رویو دیدار و سعی کرده حمایت آمریکا را جلب کند.

پاداش خوش خدمتی

تهران‌تایمز ادعا می‌کند اتحادیه اروپا حمایت خود را مشروط به کمک گروسی در فعال‌سازی مکانیسم ماشه (بازگشت تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران) کرده‌اند. کایا کالاس، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، «نظارت بی طرفانه گروسی» بر برنامه هسته‌ای ایران حمایت کرد. آژانتین نیز از او حمایت کرده است. همه این‌ها نشان می‌دهد اعطای مهم‌ترین سمت در بزرگ‌ترین سازمان بین‌المللی، در گروی انجام خوش خدمتی برای اربابان است، نه صلاحیت حرفه‌ای. روند انتخاب دبیرکل سازمان ملل شفاف نیست و تحت تأثیر سیاست‌های شورای امنیت است. هر کاندیدی نیازمند حمایت گسترده است. کرملین ذهنیت خوبی نسبت به گروسی ندارد. آن‌ها گروسی را به دلیل رویکرد ضدروس در زاپوریژا (عدم محکومیت صریح حملات اوکراین) و ایران،

عبارت معروفی از حسن روحانی، رئیس‌جمهور وقت وجود دارد که می‌گوید «تمامی تحریم‌ها اعم از مالی و تسلیحاتی و بانکی در روز اجرای توافقه‌نامه لغو خواهد شد.» همین عبارت از سسوی علی اکبر صالحی، رئیس وقت سسازمان انرژی اتمی ایران هم، در گفت‌وگو با صداوسیما مورد تأکید قرار گرفت. محمدجواد ظریف هم تأکید کرد تمامی تحریم‌های مالی و اقتصادی و بانکی در روز اجرای برجام لغو می‌شود. عباس عراقچی هم که آن زمان معاون ظریف بود، چنین تأکیدی داشت. اما در عمل چنین اتفاقی نیفتاد و تحریمی که لغو نشد و رهبر انقلاب هم در سخنرانی ۱۱ مرداد ۹۵ اشاره کردند که «برجام اصلاً برای برداشتن تحریم‌ها بود؛ برای اینکه تحریم‌های ظالمانه برداشته بشود. مگر غیر از این است؟ خب برداشته نشده؛ حالا می‌گویند به تدریج، یواش یواش دارد درست می‌شود! مگر بحث سر یواش یواش بود؟ آن روز مسئولان، هم به ما می‌گفتند، هم به مردم می‌گفتند که در این مذاکرات، قرار بر این است که وقتی ایران تعهدات خود را انجام می‌دهد، یکباره همه تحریم‌ها برداشته بشود؛ خب حالا شش ماه از این موعد گذشته است، برداشته نشده؛ شش ماه برای یک مملکت هشتاد میلیون‌ی زمان کمی است؟ در این شش ماه دولت محترم کم می‌توانست کار بکند اگر چنانچه این خیانت آمریکایی‌ها نبود؟»

آنچه از تحریم‌ها اجرایی نشد، صرفاً تعلیق شد و اکنون در مسیر بازگشت است. یعنی وعده‌هایی به نظام و به مردم داده شد که اجرایی نشد و قرار هم نبود اجرایی شود.

یادآوری؛ مکانیسم ماشه نداریم!

شهریور سال ۹۹ بود که ظریف در گفت‌وگویی تلویزیونی تأکید کرد که «یک نکته مهم این استت هم اسم ماشه و هم اسم اسنپ‌بک در قطعنامه ۲۲۳۱ یا برجام نیامده است» در حالی که عناوین مهم نبودند و اهمیت در

اتفاقی بود که عملاً قرار بود، رخ دهد.

در جایی دیگر ظریف در سال ۹۸ گفته بود که «مکانیسم ماشه قابل عملیاتی

شدن نیست.» چنانچه پیش از خروج آمریکا از برجام هم اعتقاد داشت

که «آمریکا اگر بخواهد هم نمی‌تواند از برجام خارج بشود. چون مبنای

مقبولیت‌اش نابود می‌شود.» و البته که قرار بود امضای کری تضمین باشد

که نبود. لذا به نظر می‌رسد جریان حامی برجام و اکانت‌های حامی ظریف

بهرتر است به‌جای دعواهای جناحی و بازگرداندن خودکار مجادلات انتخاباتی

و سیاسی، به مسئولیت خود در این مورد اذعان کنند.

جانب‌دار غرب می‌دانند. کاندیداهای دیگر مانند میشل باشله (شیلی، اولین زن احتمالی) مطرح‌ند و فشار برخی گروه‌ها برای انتخاب یک دبیرکل زن پس از ۷۸ سال مردان وجود دارد.

رسوایی سرقت اسناد

یکی از مهم‌ترین لکه‌های تنگ در کارنامه رافائل گروسی، رسوایی سرقت اسناد محرمانه برنامه هسته‌ای ایران پیش از جنگ دوازده‌روزه است. منابع آگاه ایرانی گزارش دادند یکی از بازرمان آژانس، سندی محرمانه را سرقت کرده است. گروسی با عذرخواهی شفاهی موضوعی را تأیید کرد اما تحت‌فشار دیپلماتیک مجبور به ارسال نامه‌ای رسمی برای «ابراز آسف» شد. این رسوایی، به‌ویژه پس از افشای اسناد محرمانه رژیم صهیونیستی توسط ایران، نشان‌دهنده نفوذ سیاسی در آژانس و سوءاستفاده از آن به‌عنوان ابزاری برای جاسوسی علیه ایران است. گزارش‌های رسانه‌هایی مانند پرس‌تی‌وی و تهران‌تایمز حاکی است این اقدام بخشی از همکاری‌های پنهانی آژانس با رژیم صهیونیستی بوده که اعتبار بی‌طرفی آژانس را به‌شدت زیرسؤال برده است. در ژوئن ۲۰۲۵، گروسی در نشستی خبری در وین، بدون ارائه مدرک ادعا کرد ایران به «اسناد بسیار محرمانه» آژانس دسترسی پیدا کرده و این اسناد را «جمع‌آوری و تحلیل» کرده است. او این اقدام را «برهم‌زننده اعتماد متقابل» خواند و مدعی شد می‌تواند بازرسی‌های آژانس را تحت تأثیر قرار دهد. این اتهامات در حالی مطرح شد که کشورهای اروپایی (انگلیس، فرانسه و آلمان) با حمایت آمریکا در تدارک قطعه‌نامه‌ای علیه ایران در شورای حکام بودند که نشان از تلاش گروسی برای جلب رضایت غرب و هموارکردن مسیر فشارهای بیشتر بر ایران داشت. بر اساس گزارش واشنگتن تایمز بخشی از این اسناد به همکاری آژانس با مرکز تحقیقات هسته‌ای سورک (Soreq) رژیم صهیونیستی مرتبط است؛ رژیمی که نه عضو NPT است و نه زرادخانه هسته‌ای غیرقانونی خود را تحت نظارت آژانس قرار داده است. این همکاری که گروسی در مصاحبه‌ای با رویترز به طور غیرمستقیم به آن اشاره کرد، بزرگ‌ترین رسوایی برای آژانس است و اعتراف می‌کند این سازمان به ابزاری سیاسی برای تحقق اهداف رژیم صهیونیستی و غرب تبدیل شده است.

تشبیت بی‌حیثیتی سازمان ملل

اظهارات گروسی در مصاحبه با سی‌ان‌ان در سال ۲۰۲۵ که در آن اذعان کرد: «هیچ مدرکی دال بر تلاش سیستماتیک ایران برای دستیابی به سلاح هسته‌ای در اختیار نداریم»، در تضاد آشکار با گزارش‌های قبلی او به شورای حکام قرار داشت. گزارش‌هایی که با ادبیاتی مبهم و سیاسی، ایران را به عدم شفافیت متهم کردند و زمینه‌ساز قطعنامه‌های غیرمنصفانه و حملات نظامی علیه ایران شدند. گروسی نه‌تنها این تجاوزها را محکوم نکرد، بلکه با ادعاهای بی‌اساس، مانند اظهارنظر در مصاحبه با بی‌بی‌سی درباره آسیب به ساترنیفیزوهای نفتز به دلیل «قطع برق خارجی»، به تبلیغات اسرائیل دامن زد. ایران با وجود میزبانی از بیشترین بازرسی‌های آژانس در میان کشورهای عضو پادمان، بارها پایتیزی خود به برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای را اثبات کرده و هیچ شواهدی مبنی بر انحراف ارانه نشده است. این رویکرد دوگانه که از یکسو اسرائیل را از نظارت معاف می‌کند و از سوی دیگر ایران را تحت‌فشار قرار می‌دهد، نشان‌دهنده خیانت گروسی به اصول بی‌طرفی آژانس است و حیثیت این نهاد بین‌المللی را به خطر انداخته است. حالا همین شخص کاندیداتوری خود را برای نشستن بر کرسی دبیرکل سازمان ملل اعلام کرده و در صورت وقوع این اتفاق و با توجه به سابقه سیاه او، شاهد ناترازی شدید در بالاترین سطوح سازمان‌های بین‌المللی خواهیم بود.

رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که تقریباً هیچ پرونده موفقیت‌آمیزی در دوره ریاستش بر آژانس نداشته و مدام در حال تولید بحران است، از «ناتوانی سازمان ملل در حل بحران‌ها» گفته و رسماً اعلام کرده که قصد دارد برای سمت دبیرکلی سازمان ملل نامزد شود. او گفت فرایند نهایی نامزدی در هفته‌های آینده آغاز می‌شود و این موضوع را با وزیر امور خارجه آمریکا، مارکو رویبو نیز مطرح کرده است. اگر گروسی موفق شود دومین دبیرکل آمریکای لاتین پس از خاویر پرزد کویار خواهد بود و این کرسی از ژانویه ۲۰۲۷ به او می‌رسد. او از سال ۲۰۱۹ رهبری آژانس انرژی اتمی را بر عهده دارد و در پرونده‌های حساس ایران و اوکراین فعال بوده است. او پیش‌تر از علاقه خود به دبیرکلی سازمان ملل در اوایل ۲۰۲۵ حرف‌زده بود و با توجه به اقدامات ضدایرانی و اجرای اواصر قدرت‌ها، حمایت آمریکا و اروپا را پشت خود دارد. باین حال، کارنامه گروسی با لکه‌های تنگی مانند رسوایی سرقت اسناد محرمانه ایران و گزارش‌های ضدوتقیز زمینه‌ساز برای حمله به ایران همراه بوده است و حالا انتظار دارد صندلی دبیرکل سازمان ملل را به‌عنوان پاداش دریافت کند.

مسیر رسیدن به آژانس

گروسی از سال ۲۰۱۹ به‌عنوان مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (IAEA) فعالیت می‌کند. او مدرک کارشناسی علوم سیاسی را از دانشگاه کاتولیک آژانتین در سال ۱۹۸۳ دریافت کرد و در همان سال به وزارت خارجه آژانتین پیوست. بعداً کارشناسی ارشد و دکترای روابط بین‌الملل، تاریخ و سیاست بین‌الملل را از دانشگاه ژنو و مؤسسه تحصیلات بین‌المللی و توسعه‌ای آن در سال ۱۹۹۷ گرفت. سوابق دیپلماتیک گروسی عمدتاً حول مسائل هسته‌ای و خلع سلاح است. او از سال ۱۹۸۵ در وزارت خارجه آژانتین مشغول به کار شد و در سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۱، رئیس گروه کارشناسان دولتی سازمان ملل در مورد ثبت بین‌المللی سلاح بود. از ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷، به‌عنوان رئیس کابینه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و سازمان منع سلاح‌های شیمیایی (OPCW) فعالیت کرد که در این دوره به بازدید از تأسیسات هسته‌ای کره شمالی و مذاکرات با ایران برای توقف برنامه هسته‌ای آن پرداخت. از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۳، معاون مدیرکل سیاست‌گذاری آژانس بود و از ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۹، سفیر آژانتین در اتریش و نماینده دائمی وین در سازمان‌های بین‌المللی کار کرد. در سال ۲۰۱۵، دولت آژانتین گروسی را برای سمت مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نامزد کرد، اما در سال ۲۰۱۶، دولت «مانوریسو ماکری» حمایت خود را پس گرفت تا «سوزانا مالگورا» را برای دبیرکلی سازمان ملل نامزد کند. در سال ۲۰۱۷، «ماکری» گروسی را برای ریاست کنفرانس بازنگری معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (NPT) در ۲۰۲۰ نامزد کرد. گروسی در ۲۹ اکتبر ۲۰۱۹ با ۲۴ رأی از ۲۳ رأی موردنیز، به‌عنوان مدیرکل آژانس بین‌المللی اتمی انتخاب شد و از ۳ دسامبر همان سال، اولین فرد از آمریکای لاتین در این سمت شد. دوره او را دو دسامبر ۲۰۲۳ بود، اما در سال ۲۰۲۳، هیت‌مدیر آژانس با اجماع، دوره دوم او را تا دسامبر ۲۰۲۷ تمدید کرد؛ این تمدید نشان‌دهنده اعتماد نسبی جامعه بین‌المللی به او در پاسخ به خوش خدمتی‌هایش نسبت به دستورات بالادست بود.

فرهنگ‌نشان

فرهنگ‌نشان

شنبه ۸ شهریور ۱۴۰۴

شماره ۴۴۹۴

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE

